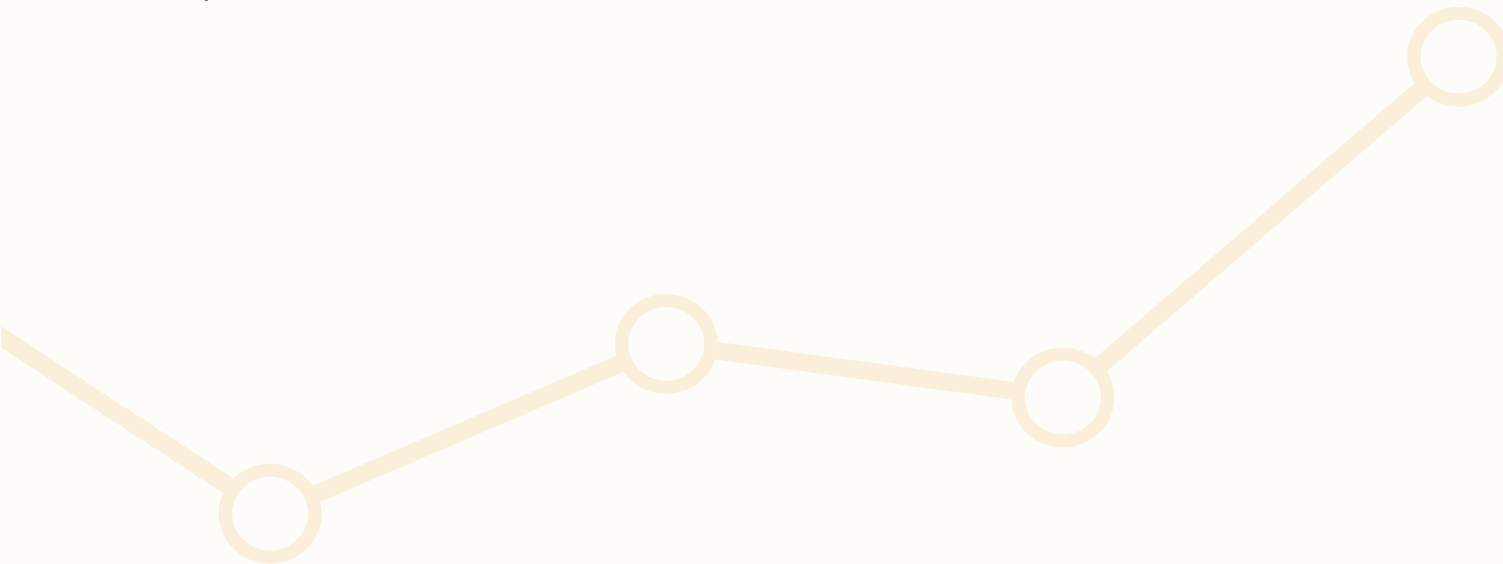

Česká společnost a ekonomické nerovnosti

Robin Maialeh
Filip Červenka

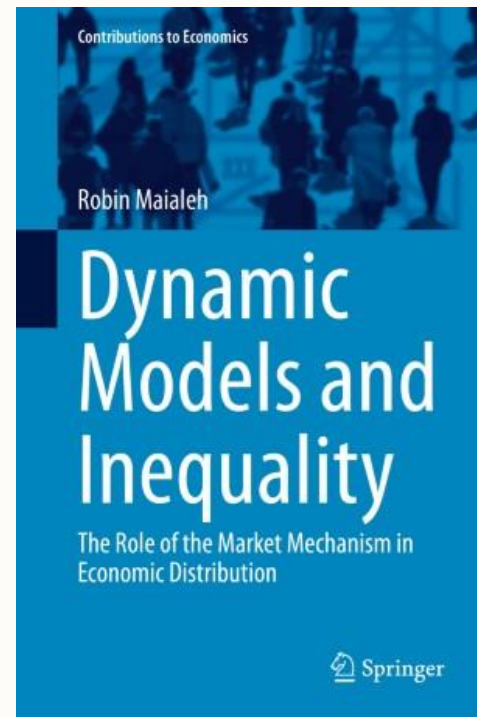
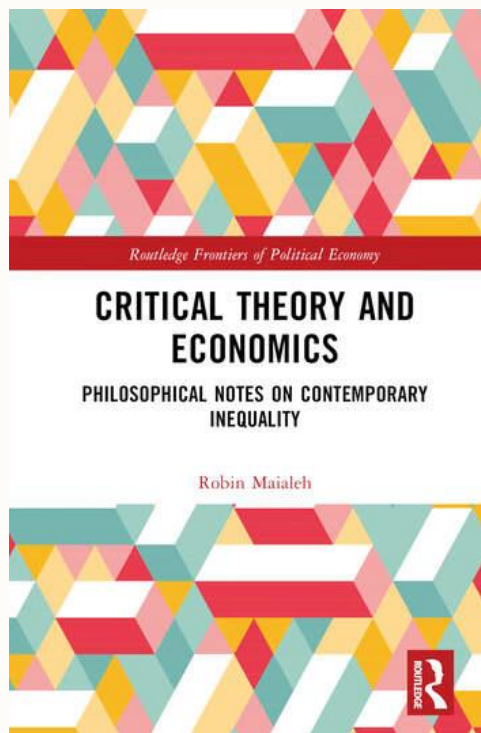
Obsah

- 1) Úvod do problematiky ekonomické nerovnosti
- 2) Majetkové nerovnosti
- 3) Příjmové nerovnosti
- 4) Dopady na českou společnost
- 5) Implikace pro hospodářskou politiku
- 6) Diskuze

Úvod do problematiky ekonomické nerovnosti

- Benchmark pro rovnost..?
- Nerovnost v čem a mezi kým..?
- Jak nerovnost měřit a na jakých datech..?
- Úloha institucí..?

Maialeh, R. 2023. *Critical Theory and Economics: Philosophical Notes on Contemporary Inequality*. Routledge, London.

Maialeh, R. 2020. *Dynamic Models and Inequality: The role of the Market Mechanism in Economic Distribution*. Springer Nature, Switzerland.

Majetkové nerovnosti | percepce ve světě

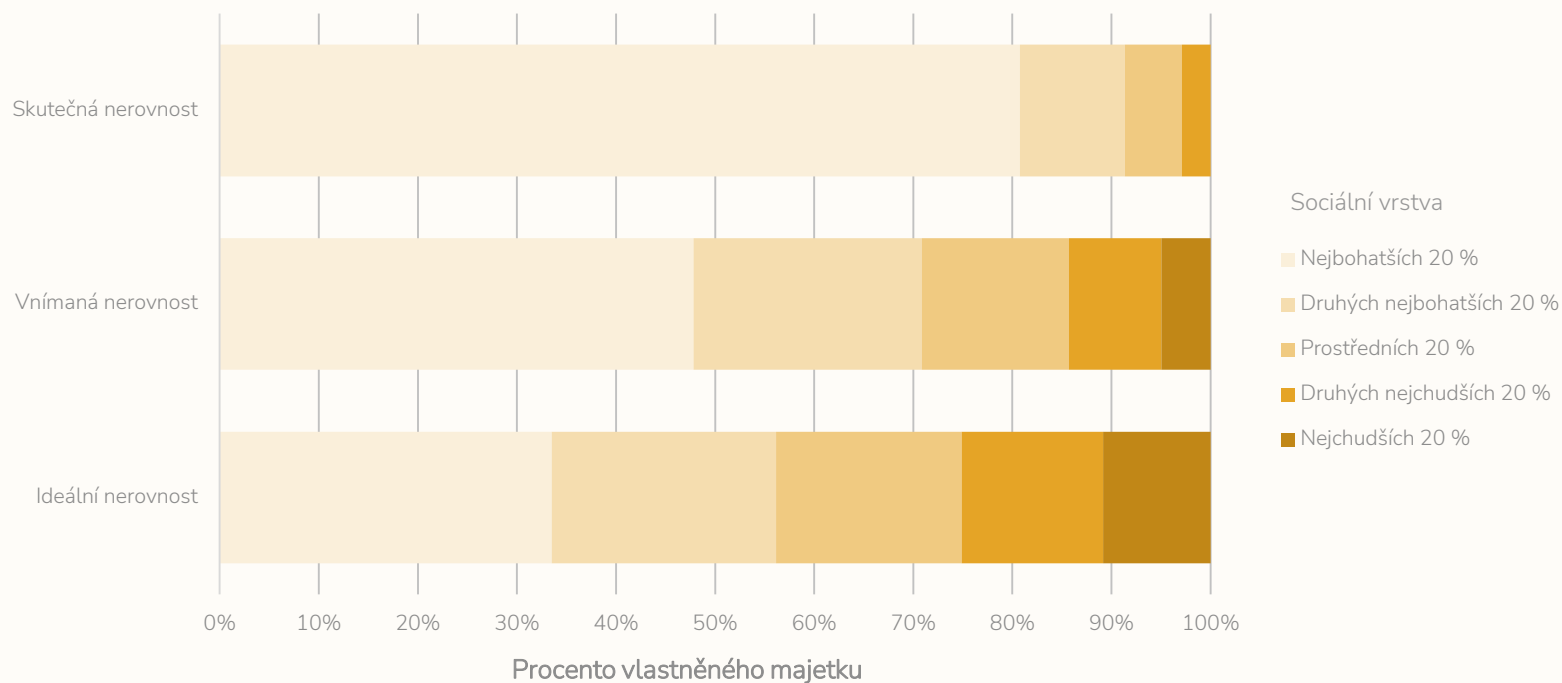
Country of research	Year	Authors	Published in journal	N	Act. > Est.	Est. > Ide.
United States	2011	Norton & Ariely	Perspectives on Psychological Science	5522	✓	✓
United States	2012	Erikson & Simpson	Judgment and Decision Making	570	✓	✓
Australia	2014	Norton et al.	Analyses of Social Issues and Public Policy	998	✓	✓
New Zealand	2014	Skilling	New Zealand Sociology	1000	✓	✓
United States	2017	Arsenio & Willems	Developmental Psychology	90	✓	✓
United States	2019	Franks & Scherr	Social Psychological and Personality Science	651	✓	✓
Germany	2021	Debbeler et al.	BMC Public Health	417	✓	✓
United Kingdom	2021	Debbeler et al.	BMC Public Health	443	✓	✓

Majetkové nerovnosti | percepce v ČR..?

- N=1300, po odfiltrování logických inkonzistencí N=1080
- CAWI
- Respondenti měli za úkol rozdělit 100 % bohatství mezi jednotlivé kvintily
- Reprezentativita dle pohlaví, věku, velikosti obce, kraje, sebezařazení do majetkového kvintilu a vzdělání

Majetkové nerovnosti | percepce v ČR

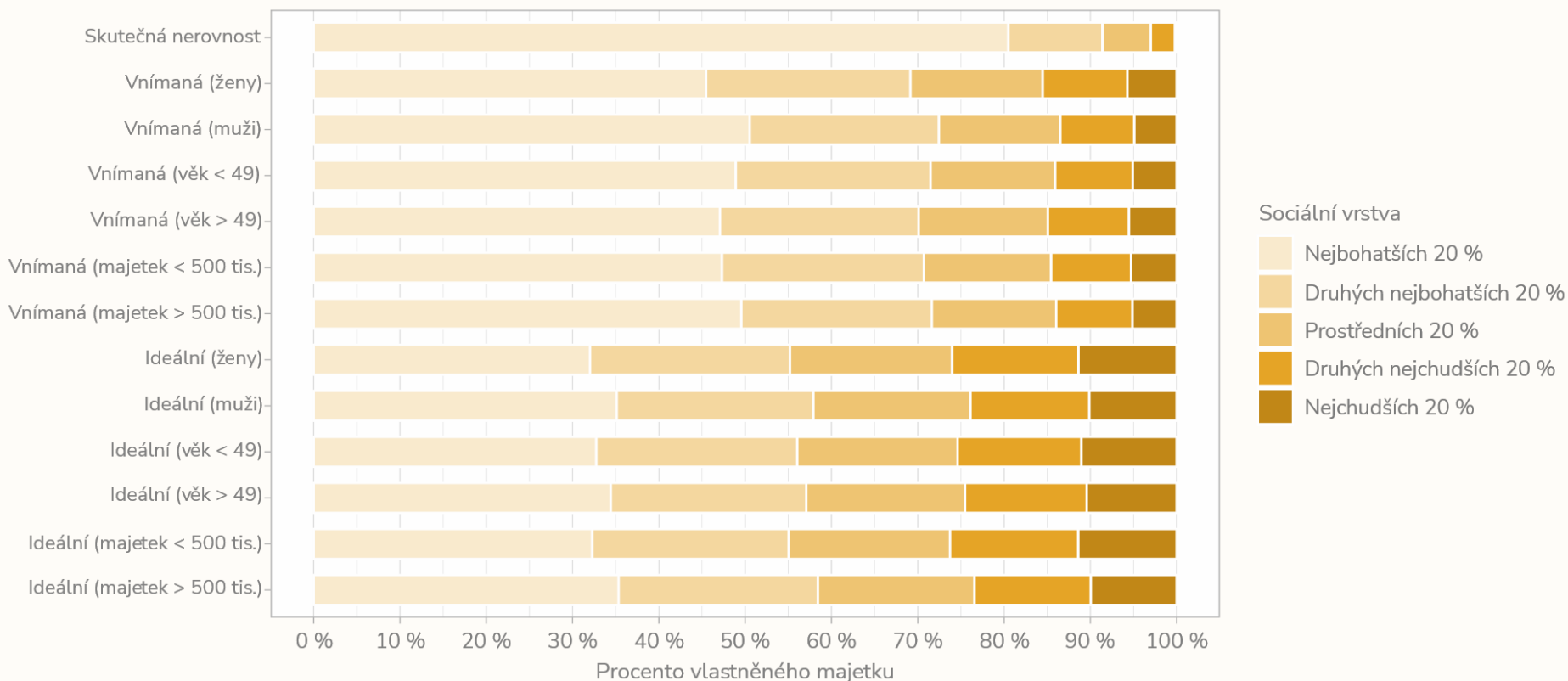
Skutečné, odhadované a ideální rozdělení bohatství

Zdroj: RILSA, vlastní výpočty

Majetkové nerovnosti | percepce v ČR

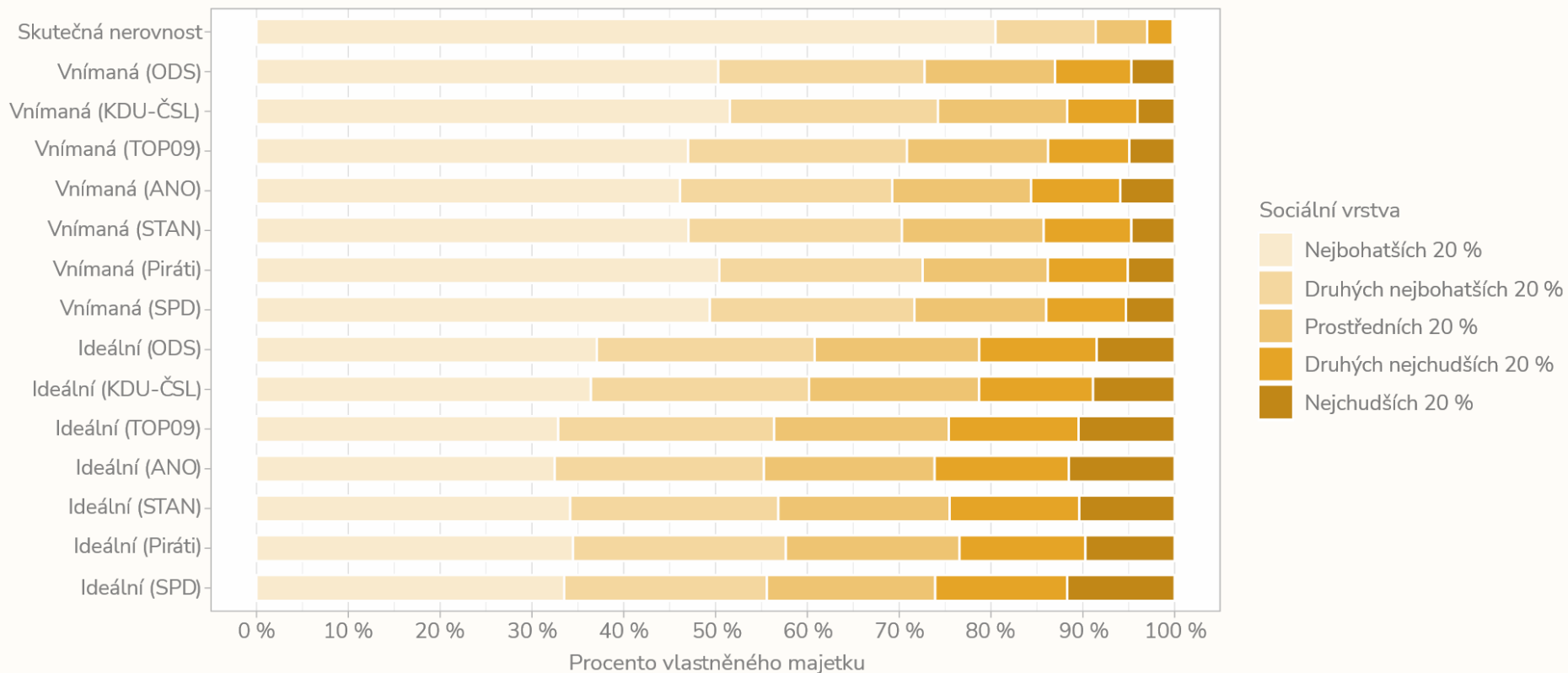
Nerovnost dle sociodemografických a ekonomických charakteristik

Zdroj: RILSA, vlastní výpočty

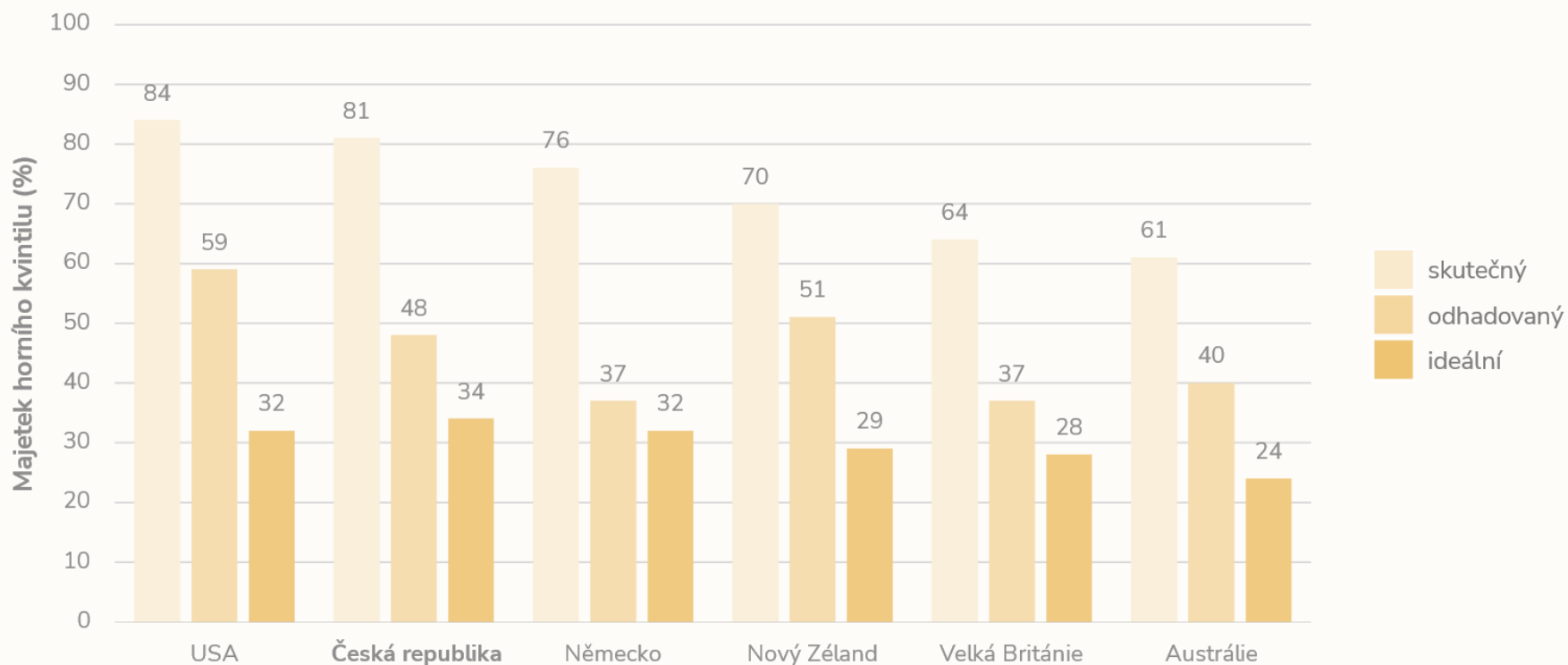
Majetkové nerovnosti | percepce v ČR

Nerovnost dle politických preferencí

Zdroj: RILSA, vlastní výpočty

Mezinárodní srovnání

Zdroj: RILSA, vlastní výpočty

Závěry k majetkové nerovnosti

- Lidé vnímají otázky majetkové nerovnosti velmi podobně napříč různými zeměmi
- Podhodnocují se majetkové podíly nejvyššího kvintilu; nadhodnocují se majetkové podíly nejnižšího kvintilu
- Tyto “patterns” se prolínají napříč ekonomickými, sociodemografickými a politickými charakteristikami respondentů
- “Rozdělená společnost”..?

Příjmové nerovnosti

Uvedení do problematiky

- příjmy a majetky: navazující, ale odlišné aspekty nerovnosti
 - podobný vývoj (*Alvaredo et al., 2018; Zucman, 2019*)
 - rozdílný stav (*Skopek et al., 2014; Kus, 2016*)
- problémy běžně využívaného Gini indexu
 - alternativní indikátory (*DeMaio, 2007; Cobham et al., 2016*)
 - CEO-to-worker ratio (*Mishel, 2013; Benedetti & Chen, 2018*)
- potřeby dotazníkového šetření
 - přesná specifikace referenční skupiny (*Jachimowitz et al., 2022*)
 - nízká kognitivní náročnost (*Boudreau & MacKenzie, 2018*)

Příjmové nerovnosti

Základní charakteristiky sesbíraných dat

Tabulka 1: Míra odhadů a preferencí pod skutečnými hodnotami

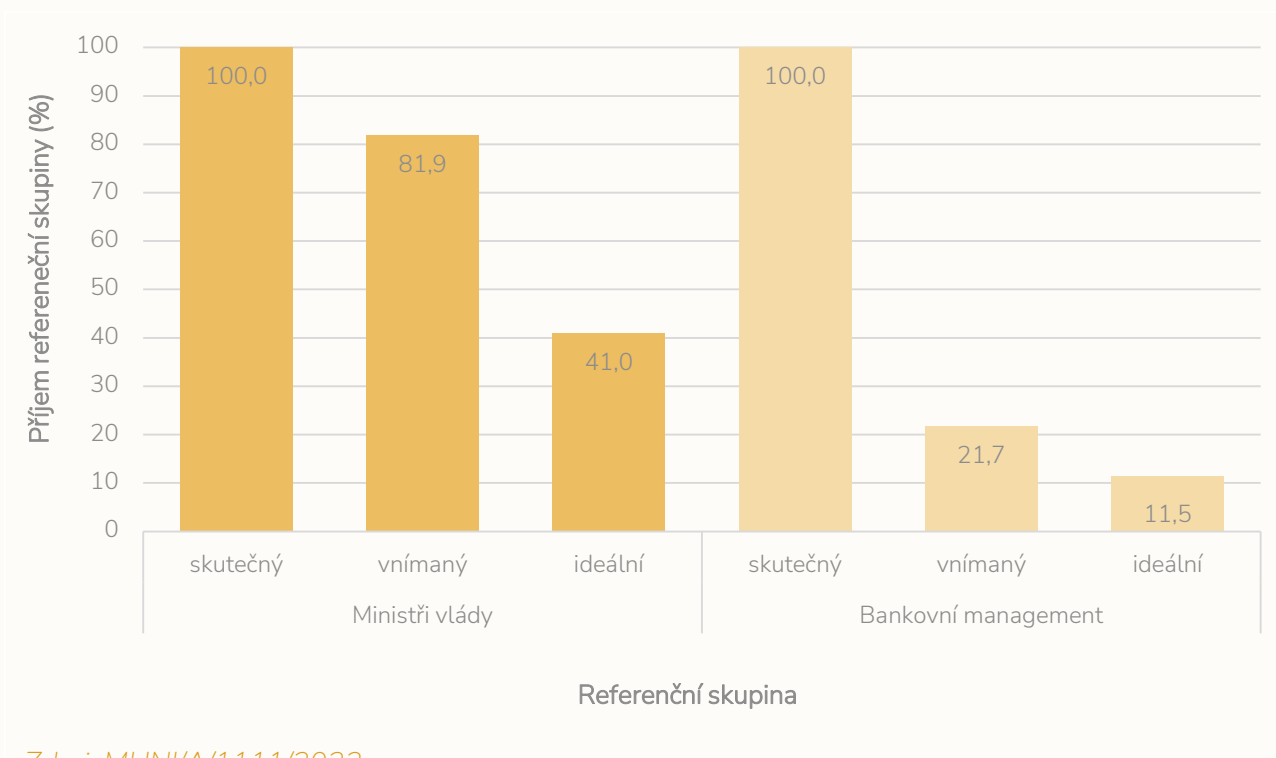
Referenční hodnota	Ministři vlády	Vedení velkých bank
Skutečný příjem (hrubého měsíčně v CZK)	214 000	1 245 900
Podíl odhadů nižších, než skutečné příjmy (%)	80,4	98,7
Podíl preferencí nižších, než skutečné příjmy (%)	97,4	99,5

Zdroj: MUNI/A/1111/2022

Příjmové nerovnosti

Výsledky šetření

Graf 1: Odhady a preference pro příjmy referenčních skupin

Dopady na českou společnost

Uvedení do problematiky

- negativní dopady ilustrované v mezinárodních studiích
 - nižší hospodářský růst (*Halter et al. 2013, IMF 2015*)
 - sociálně-patologické jevy (*Wilkinson & Pickett 2013; Ruffin et al. 2013*)
- nerovnost v politologickém výzkumu
 - populistická a anti-systémová hnutí (*Kyle & Gultchin 2018; Zulianello 2019*)
 - význam relativní deprivace (*Power et al. 2020; Manunta et al. 2022*)
- design dotazníkového experimentu
 - redistribuční preference (*Cruces 2013, Boudreau & MacKenzie, 2018*)
 - afektivní reakce (*Hauser & Norton 2017*)

Dopady na českou společnost

Výzkumný design – společná struktura dotazníkových šetření

Dopady na českou společnost

Rozdíly mezi dotazníkovými experimenty

Majetková nerovnost

- Odhady a preference
 - dle kvintilového rozdělení (*Norton & Ariely 2011*)
- Rozdělení skupin
 - G0 = kontrolní skupina
 - G1 = testovací skupina

Příjmová nerovnost

- Odhady a preference
 - dle CEO-to-worker ratio (*Norton & Kiatpongsan 2014*)
- Rozdělení skupin
 - G0 = kontrolní skupina
 - G1 = otázky na příjmy ministrů
 - G2 = G1 + informace
 - G3 = otázky na příjmy manažerů
 - G4 = G3 + informace

Dopady na českou společnost

Testy statistické významnosti mezi kontrolními a testovacími skupinami

Tabulka 2: Výsledky pro vnímání majetkové nerovnosti

Proměnné	G0 (průměr)	G1 (průměr)	t-test 0x1 (p-hodnota)
redistribuční preference	5,28	5,35	0,12
anti-systémové postoje	4,84	4,84	0,45
míra politické aktivizace (1)	5,21	5,27	0,15
míra politické aktivizace (2)	4,35	4,39	0,41

Zdroj: RILSA

.p < 0.10, *p < 0.05, **p < 0.01, p*** < 0.001

Dopady na českou společnost

Testy statistické významnosti mezi kontrolními a testovacími skupinami

Tabulka 3: Výsledky pro vnímání příjmové nerovnosti

Proměnné	G1 (průměr)	G2 (průměr)	t-test 2x1 (p-hodnota)	G3 (průměr)	G4 (průměr)	t-test 4x3 (p-hodnota)
redukce nerovností	3,71	3,88	0,024*	3,64	3,90	0,001***
afektivní reakce	2,47	2,34	0,083.	2,44	2,24	0,012**
populistický sentiment	3,46	3,60	0,075.	3,59	3,81	0,009**
politická aktivizace	3,05	3,08	0,290	3,01	3,10	0,075.

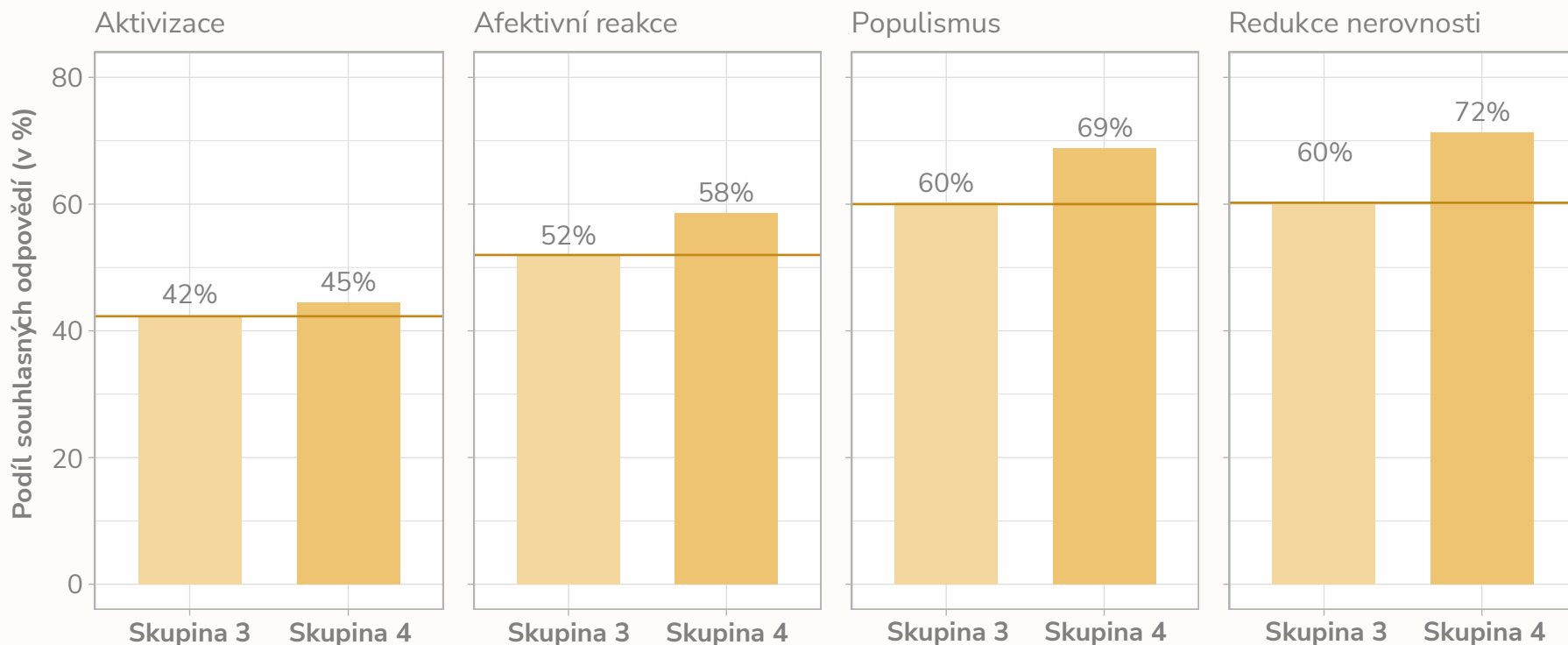
Zdroj: MUNI/A/1111/2022

.p < 0.10, *p < 0.05, **p < 0.01, p*** < 0.001

Dopady na českou společnost

Ilustrace získaných výsledků

Graf 2: Podíl souhlasných odpovědí v dotazníkovém experimentu

Zdroj: MUNI/A/1111/2022

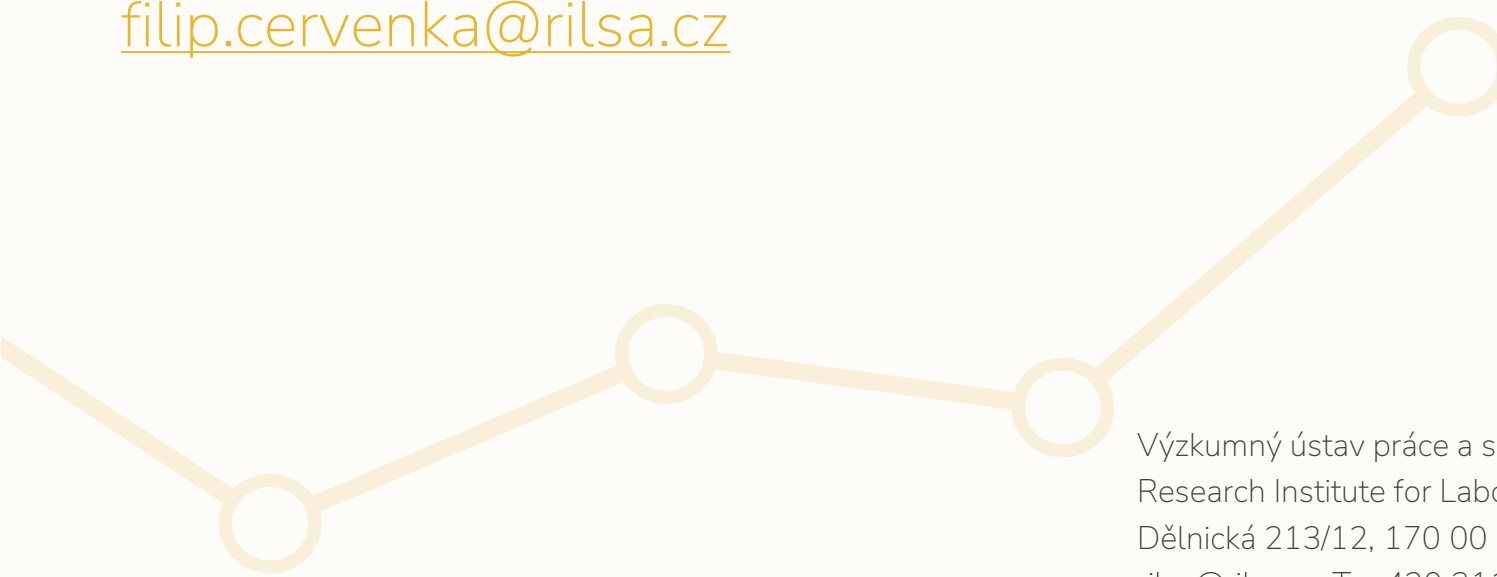
Implikace pro hospodářskou politiku

- Úrovně nerovností jsou výsledkem hospodářské politiky
- ČR
 - Vysoké “rovnné“ zdanění práce (vč. odvodů)
 - Vysoké nepřímé daně
 - Nízké zdanění majetku a kapitálových příjmů, ...
- Prostřednictvím zdanění majetku a kapitálových příjmů efektivněji docílíme přerozdělovacího efektu

Děkujeme za pozornost, těšíme se na Vaše dotazy!

robin.maialeh@rilsa.cz

filip.cervenka@rilsa.cz

A decorative graphic element consisting of a light orange line with four circular nodes. The line starts from the left edge, goes down to the first node, then up to the second, down to the third, and finally up to the fourth node on the right.

Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i.
Research Institute for Labour and Social Affairs
Dělnická 213/12, 170 00 Praha 7
rilsa@rilsa.cz, T: +420 211 152 711
www.rilsa.cz

Zdroje

Část 1/2

- Alvaredo, F., Chancel, L., Piketty, T., Saez, E., & Zucman, G. (Eds.). (2018). *World inequality report 2018*. Belknap Press.
- Alvaredo, F., Atkinson, A. B., Blanchet, T., Chancel, L., Bauluz, L., Fisher-Post, M., ... & Zucman, G. (2020). *Distributional national accounts guidelines, methods and concepts used in the world inequality database*, PSE (Paris School of economics).
- Benedetti, A. H., & Chen, S. (2018). High CEO-to-worker pay ratios negatively impact consumer and employee perceptions of companies. *Journal of Experimental Social Psychology*, 79, 378-393.
- Boudreau, C., & MacKenzie, S. A. (2018). Wanting what is fair: How party cues and information about income inequality affect public support for taxes. *The Journal of Politics*, 80(2), 367-381.
- Cobham, A., Schlögl, L., & Sumner, A. (2016). Inequality and the tails: the Palma proposition and ratio. *Global Policy*, 7(1), 25-36.
- Cruces, G., Perez-Truglia, R., & Tetaz, M. (2013). Biased perceptions of income distribution and preferences for redistribution: Evidence from a survey experiment. *Journal of Public Economics*, 98, 100-112.
- Dabla-Norris, M. E., Kochhar, M. K., Suphaphiphat, M. N., Ricka, M. F., & Tsounta, M. E. (2015). *Causes and consequences of income inequality: A global perspective*. International Monetary Fund.
- DeCelles, K. A., & Norton, M. I. (2016). Physical and situational inequality on airplanes predicts air rage. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 113(20), 5588-5591.
- Halter, D., Oechslin, M., & Zweimüller, J. (2014). Inequality and growth: the neglected time dimension. *Journal of economic growth*, 19, 81-104.
- Hauser, O. P., & Norton, M. I. (2017). (Mis) perceptions of inequality. *Current opinion in psychology*, 18, 21-25.
- Jachimowicz, J. M., Davidai, S., Goya-Tocchetto, D., Szaszi, B., Day, M. V., Tepper, S. J., ... & Hauser, O. P. (2022). Inequality in researchers' minds: Four guiding questions for studying subjective perceptions of economic inequality. *Journal of Economic Surveys*.

Zdroje

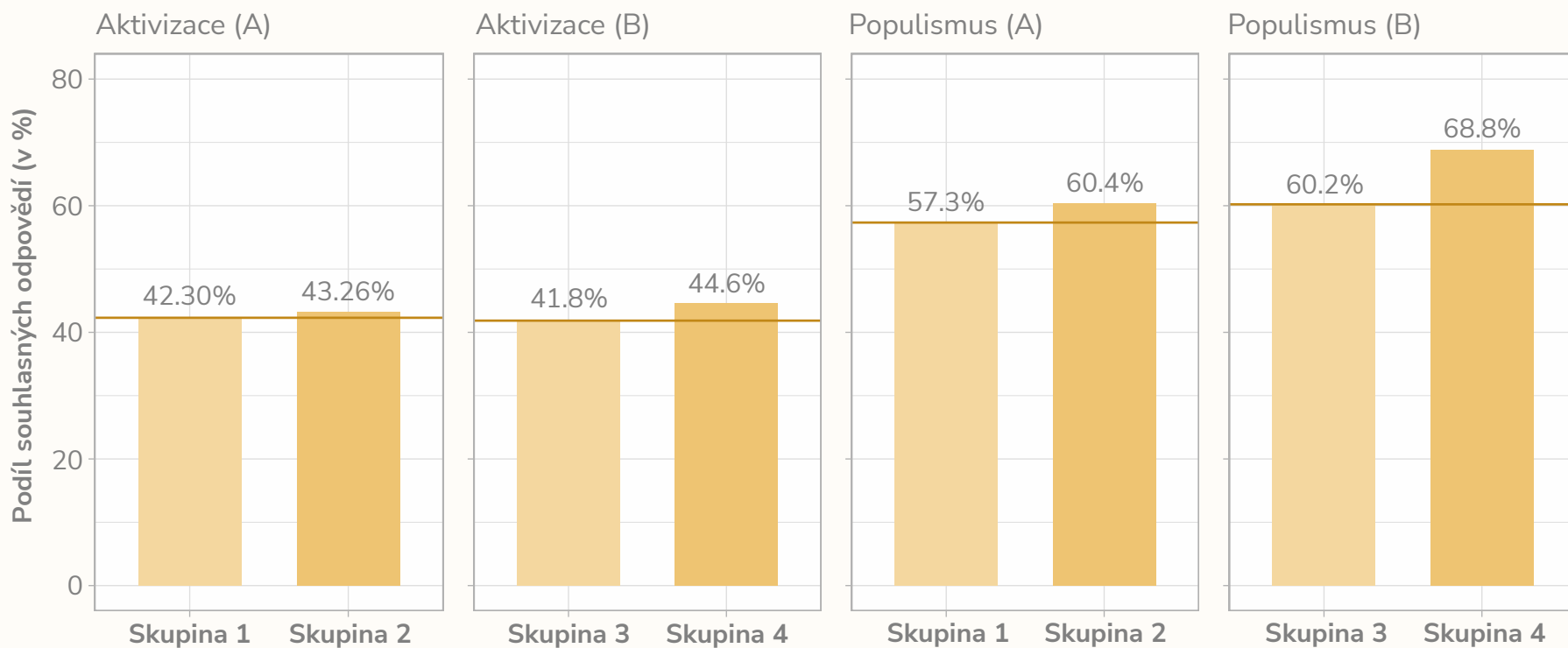
Část 2/2

- Kiatpongsan, S., & Norton, M. I. (2014). How much (more) should CEOs make? A universal desire for more equal pay. *Perspectives on Psychological Science*, 9(6), 587-593.
- Kus, B. (2016). Wealth Inequality: Historical Trends and Cross-National Differences. *Sociology Compass*, 10(6), 518-529.
- Kyle, J., & Gultchin, L. (2018). Populism in Power around the World. *Available at SSRN 3283962*
- Manunta, E., Becker, M., Easterbrook, M. J., & Vignoles, V. L. (2022). Economic distress and populism: Examining the role of identity threat and feelings of social exclusion. *Political Psychology*, 43(5), 893-912.
- Mishel, L. (2013). *The CEO-to-worker compensation ratio in 2012 of 273 was far above that of the late 1990s and 14 times the ratio of 20.1 in 1965.*
- Norton, M. I., & Ariely, D. (2011). Building a better America—One wealth quintile at a time. *Perspectives on psychological science*, 6(1), 9-12.
- Power, S. A., Madsen, T., & Morton, T. A. (2020). Relative deprivation and revolt: current and future directions. *Current opinion in psychology*, 35, 119-124.
- Rufrancos, H., Power, M., Pickett, K. E., & Wilkinson, R. (2013). Income inequality and crime: A review and explanation of the time series evidence. *Sociology and Criminology-Open Access*.
- Skopek, N., Buchholz, S., & Blossfeld, H. P. (2014). National patterns of income and wealth inequality. *International Journal of Comparative Sociology*, 55(6), 463-488.
- Wilkinson, R., & Pickett, K. (2010). *The spirit level: Why equality is better for everyone*. Penguin UK.
- Zulianello, M. (2019). *Anti-system parties: From parliamentary breakthrough to government*. Routledge.
- Zucman, G. (2019). Global wealth inequality. *Annual Review of Economics*, 11, 109-138.

Příloha

Další ilustrace získaných výsledků

Graf 1A: Podíl souhlasných odpovědí – srovnání referenčních skupin

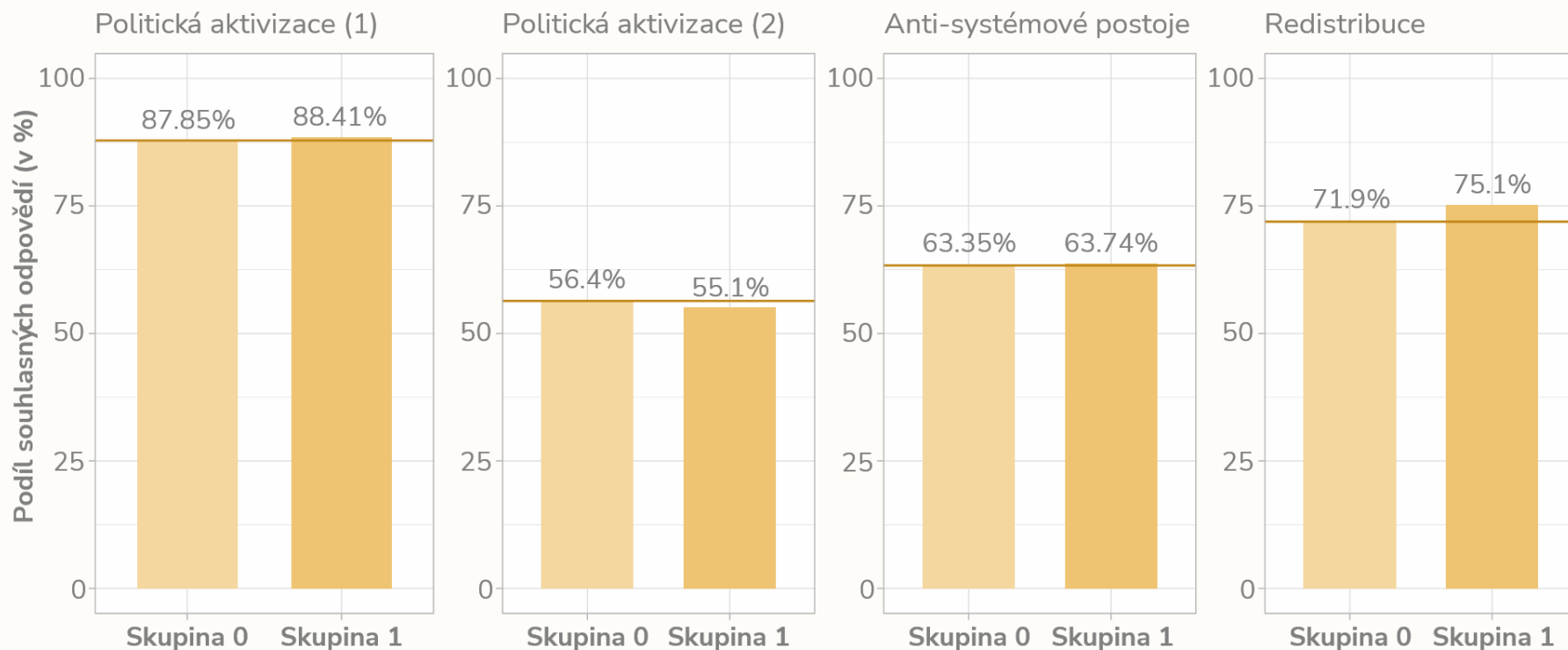

Zdroj: MUNI/A/1111/2022

Příloha

Další ilustrace získaných výsledků

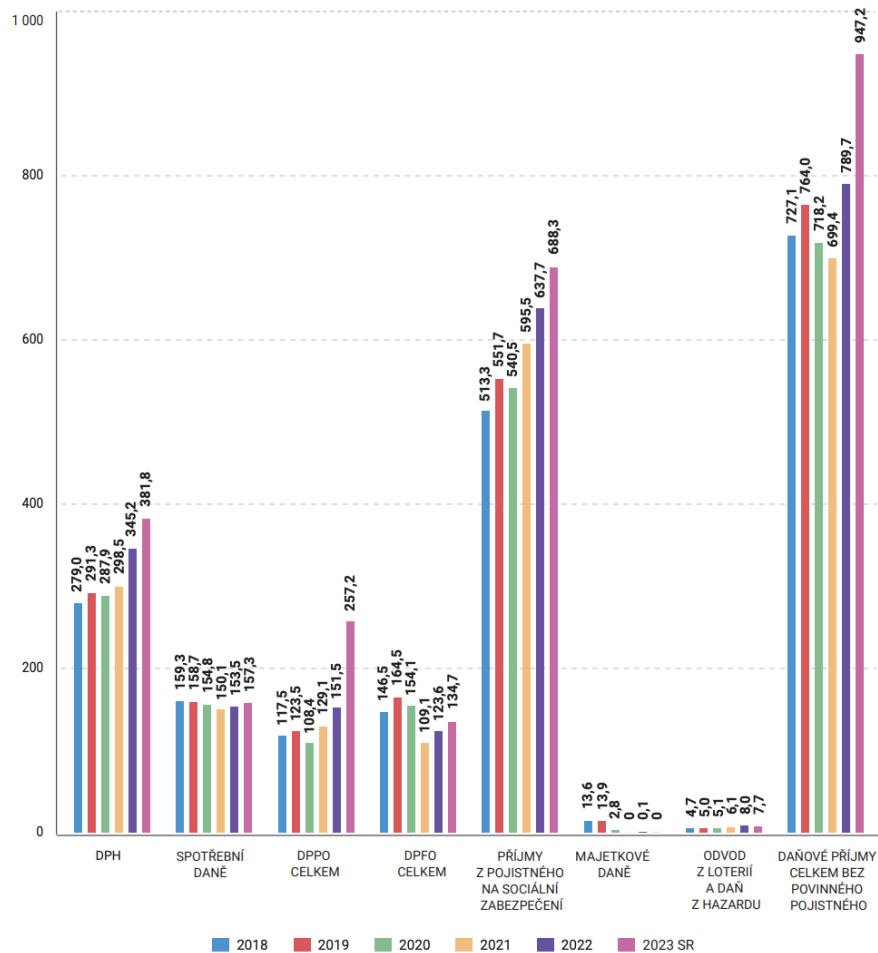
Graf 2A: Podíl souhlasných odpovědí v majetkovém experimentu

Zdroj: RILSA

Struktura příjmů státního rozpočtu

VÝVOJ CELKOVÝCH A VYBRANÝCH DAŇOVÝCH PŘÍJMŮ
V LETECH 2018—2023 V MLD. KČ

Zdroj: MFČR